

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET**

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. nr.: 32 92 50 00
E-mail: uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr.: 20453044

Svar på spørgsmål 495 (Alm. del):

I brev af 22. september 2020 har udvalget efter ønske fra ikkemedlem af udvalget (MFU) Eva Kjer Hansen (V) stillet mig følgende spørgsmål:

19. oktober 2020
Sags nr.:20/18210

Spørgsmål 495:

”I Produktivitetskommissionens analyserapport 6 om offentlig-privat samarbejde giver tabel B s. 167 i appendiks 3 et overblik over de eksisterende fritvalgs- og tilskudsordninger i Danmark. Vil ministeren redegøre for, hvordan en selvejende institution og den selvejende sektor defineres/afgrænses indenfor ministerens ressort, herunder redegøre for, hvilke særlige juridiske rettigheder til selvbestemmelse, den selvejende institution har, herunder muligheden for selv at vælge, hvordan arbejdet skal indrettes og hvordan medarbejdersammensætningen skal være?”

Svar:

Med henvisning til den omtalte tabel i Produktivitetskommissionens rapport antages det, at der spørges til dagtilbuds- og grundskoleområdet. Derfor skitseres kort neden for reglerne for selvejende daginstitutioner og selvejende fri- og privatskoler.

Dagtilbud

På dagtilbudsområdet kan daginstitutioner efter aftale med kommunalbestyrelsen drives af private leverandører som selvejende daginstitution. Det er kommunen, som anviser pladser i selvejende daginstitutioner med mindre andet aftales med institutionen.

Selvejende daginstitutioner er ikke direkte en del af den kommunale forvaltning, men er selvstændige juridiske enheder, der drives på et privatretligt grundlag i form af en aftale om drift indgået mellem kommunalbestyrelsen og den selvejende daginstitution. Dog er selvejende daginstitutioner, der indgår aftale med kommunalbestyrelsen om drift af tilbuddet, en del af den offentlige forvaltning i forhold til forvaltningsloven og offentlighedsloven. Det er kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune, der beslutter, om kommunen vil indgå aftale med en selvejende daginsti-

tution for at opfylde forpligtelsen til at levere det nødvendige antal dagtilbud. Selvejende daginstitutioner er endvidere karakteriseret ved at være non-profit institutioner.

Den selvejende daginstitutionens bestyrelse har et selvstændigt arbejds-gi-veransvar for de ansatte og et selvstændigt ansvar for økonomien i institutionen. Driftsaftalen mellem den selvejende daginstitution og kommunalbestyrelsen hviler på aftaleretlige principper og indeholder de nærmere økonomiske og indholdsmæssige rammer for driften af den selvejende daginstitution. Lovgivningen stiller ikke krav til fx medarbejdersammensætningen i selvejende daginstitutioner.

Endelig bemærkes det, at der findes en række privatinstitutioner etableret efter dagtilbudslovens § 19, stk. 5, der er organiseret som selvejende institutioner. Disse institutioner har mange af de samme karakteristika som ovenstående, men etableres på baggrund af en godkendelsesmodel og skal efterleve reglerne for privatinstitutioner. Det betyder bl.a., at de selv træffer afgørelse om optagelse og udmeldelse, fastsætter niveauet for forældrebetalingen mv.

Fri- og privatskoler og efterskoler

Det bemærkes indledningsvis, at i Produktivitetskommissionens rapport nævnes i forhold til grundskolen (dvs. børnehaveklassen og 1.-9. klassetrin) kun frie grundskoler (privatskoler). Jeg skal for god ordens skyld gøre opmærksom på, at undervisningspligten i grundskolen kan opfyldes på friskoler og privatskoler samt efter 7. klassetrin på efterskoler. De nævnte skoleformer kan være kombineret med hinanden og med private institutioner for gymnasiale uddannelser.

For selvejende institutioner, der gennemfører grundskoleundervisning som friskoler, privatskoler og efterskoler, gælder, at deres virksomhed skal være inden for rammerne af lov om friskoler og private grundskoler m.v. eller lov om efterskoler og frie fagskoler. Hvor de nævnte skoleformer er kombineret med et privat gymnasium, gælder for institutionen også lov om private institutioner for gymnasiale uddannelser.

Den overordnede ledelse af en selvejende institution, som er friskoler, privatskoler og efterskoler, varetages af en bestyrelse.

Friskoler og privatskoler skal dog give undervisning inden for børnehaveklassen og 1.-9. klassetrin, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Hvis en efterskole optager elever, der er undervisningspligtige, skal skolen tilbyde disse elever en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Endvidere er skolerne omfattet af et frihed og folkestyre-krav, hvorefter de efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke

elevernes demokratiske dannelse og deres kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Tilsvarende krav gælder for de nævnte skoleformer, hvor de er kombineret med private institutioner for gymnasiale uddannelser.

Det følger videre af lovgivningen, at skolerne i deres virke som selvejende institutioner skal være uafhængige, og at skolernes midler alene må komme den enkelte skoles skole- og undervisningsvirksomhed til gode. Skolerne disponerer således frit ved anvendelsen af de statslige tilskud under ét, idet formålene forudsættes opfyldt.

Det indebærer, at skolerne skal være uafhængige, dvs. uafhængige af personer, andre skoler, kurser, virksomheder, institutioner, selskaber, foreninger m.fl., erhvervsdrivende som ikke-erhvervsdrivende. Skolerne må alene styres af interessen for at drive den pågældende skole til gavn for skolens egne elever, ligesom skolens midler, herunder de offentlige tilskud, alene må anvendes til skolens eget formål (dvs. skoleformålet).

Skolerne må ikke indgå i et styret fællesskab eller på anden måde være styret af uvedkommende eller udefra kommende interesser. Bestemmelsen har dog ikke til formål at hindre normalt gensidigt, primært pædagogisk begrundet samarbejde skolerne imellem. Hvis en skole fx ikke opfylder kravet om at være en selvejende institution og/eller uafhængighed, kan skolen ikke modtage statstilskud.

”Selvejende institutioner” betyder, at ingen andre end skolerne selv kan disponere over skolernes midler. Det er også kun skolerne selv, der kan forpligte skolerne i retshandler, og kun skolernes kreditorer kan søge dækning i skolernes aktiver. Det betyder også, at skolernes evt. overskydende formue ved skolers nedlæggelse ikke tilfalder nogen udenforstående, fx initiativkredsen bag skolens etablering. Ved en skoles nedlæggelse anvendes overskydende midler med børne- og undervisningsministerens godkendelse til skolevirksomhed, der støttes i henhold til loven. Skolerne kan ikke i vedtægterne fastsætte anden bestemmelse herom.

For fri- og privatskoler gælder, at skolerne inden for rammerne af friskoleloven og lovgivningen i øvrigt kan give undervisning, der stemmer overens med skolernes egen overbevisning, og tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning. Skolerne afgør inden for de samme rammer frit, hvilke elever de vil have på skolen.

Efterskolekurser skal være åbne for alle, der opfylder betingelserne om, at eleverne skal have afsluttet 8 års skolegang, 7. klasse eller være fyldt 14 år. Elever, der er fyldt 18 år, kan medregnes i tilskudsberegningen i særlige tilfælde efter regler fastsat af børne- og undervisningsministeren. Deltagelse i et kursus kan dog gøres betinget af højere alder, men ikke af

bestemte kundskaber, uddannelser, stillinger, erhverv eller ansættelsesforhold i en virksomhed og lign., eller medlemskab af bestemte foreninger eller organisationer.

Fælles for friskoler, privatskoler og efterskoler er, at der er krav om egenbetaling til skolerne.

Der er ikke krav til leder- og lærerkvalifikationer på fri- og privatskoler og efterskoler tilsvarende de gældende krav for fx folkeskolens ansatte. Der er heller ikke krav til medarbejdersammensætningen. Særligt for fri- og privatskoler gælder dog krav til skolens leder og lærere om, at de skal beherske dansk i skrift og tale. Dette krav gælder dog ikke for de tyske mindretalsskoler eller ved skoler, der har fået godkendt et andet undervisningssprog end dansk.

Med venlig hilsen

Pernille Rosenkrantz-Theil